

ningen og Fordelen vilde endda, ogsaa i denne Henseende, være blevet paa Koernes Side. Nu er det jo nok sandt, at dersom Mange vilde dyrke Koer i det Store, vilde der til udfordres flere Menneskehænder end der maaskee var til at erholde; men min bestemte Mening er det blevet, at ingen Agerdyrker bør undlade at dyrke aarlig et Stykke med Kunkelroer, hvortil man udsøger noget af den bedste leermuldede Jord man har, saa stort Stykke at man derved kan gjøre Regning paa at give sin Besætning et Foder daglig hele Vinteren igjennem, hvilket vil erstatte Affavnet af mangt et Læs Hø, og til et saadant Stykke Koers Pasning ville de fornødne Hænder ei kunne komme til at mangle.

Petershvite ved Frederiksborg, i Januær 1850.

J. Nielsen.

At gjøre ufrugtbare Køer frugtbare.

Ursagen til Køers Ufrugtbarhed og idelige Parreløst er i mange Tilfælde en Sammenvoren af Borhalsen, hvilket hidrører fra at den indre Hud i denne Canal ofte ved Kælningen sprænges, hvoraf følger en Betændelse og gradviis Sammentrækning af denne Canal, og er det da let at indsee, at ingen Befrugtning kan finde Sted. Skjøndt deraf ei følger, at man i en saadan Sammenvorning steds kan søge Grunden til Køernes Ufrugtbarhed, er det dog altid den Møie værd, ved en Undersøgelse at overtøye sig, om en saadan finder

Sted, og i saa Fald kan man kun ved en Operation komme til Hjælp.

Til den Ende besmører man den høire Haand med reent Fedt eller frisk Bomolie, fører samme med udstrakt Pegefinger, men med den største Skaansel, igjennem Skeden hen til den saakaldte Børmund, d. e. til Indgangen af Moderhalscanalen, der lader sig føle som en liden blødagtig Grube. Har man fundet Børmunden, saa søger man med Pegefingeren videre at trænge fortil igjennem Børhalsen. Lykkes dette uden Besværlighed, saa er Børmunden ikke sammenvoret og Køens Ufrugtbarhed har da en anden Grund. Kan man derimod ikke med Pegefingeren let trænge ind i Børhalsen, da finder sandsynligen en Sammenvorning Sted og da vilde nedenstaaende Operation være hensigtsmæssig.

Den hele Operation og Helbredelse bestaaer deri, at man med Spidsen af Pegefingeren, ved en gjennem Børmunden borende, langsomt fremadstridende Bevægelse, søger at gennemtrænge Forvorningen og udvide Canalen indtil man tydeligt føler at være kommet ind i Modersækken, hvilket let kendes af dens udvidede Huulning. Ogsaa ophører da den tidligere Modstand og Blod blandet med en hviddagtig Slim udflyder. Det eneste Besværlige ved denne Operation bestaaer deri, at man noie maa passe at følge Canalens naturlige Gang, og ikke med Pegefingeren baner en unaturlig Wei. Imidlertid er dette ikke let at befrygte, da Sammenvorningen ikke frembyder den Modstand, som de naturlige Bægge af Børhalsen. For at forebygge en gjentagen Sammenvorning bliver den aabnede Canal

indsmurt med usaltet Fedt, eller man bringer et Stykke forud lidet opvarmet Talglys ind deri, hvilket der kan blive liggende.

Ved denne Operation maa Følgende iagttages: -

1) Den maa kun foretages, naar Koen er parrelysten.

2) Under Operationen maa Koen fastbindes, og saaledes stilles hen mod en Væg, at en Mand ved at anstemme sine Hænder mod dens venstre Side let kan holde den i Ro. Og er det godt, naar flere Folk ere tilstede, da Operationen ofte kan vare $\frac{1}{2}$ Time.

3) Efter endt Operation ledes Koen til Parring. Ofte bliver Koen imidlertid ikke drægtig efter den første Parring, men derimod temmelig sikkert efter den anden. Skulde den imidlertid 3die Gang (d. e. efter c. 6 Uger) vise sig parrelysten, har man at undersøge, om ikke en gjentagen Forvorning finder Sted; isaafald fornyes Operationen og denne Gang med Væthed. — Det foran omtalte Stykke Talglys indbringes først efterat Koen har været til Parring.

4) Er det, om muligt, at ønske at Operationen foretages af øvede Dyrlæger, fordi en ubehændig, usorgsamt og med Vold fuldført Gjenaabning af den forvornede Børhals let fremkalder en heftig Betændelse og et uheldigt Udfald.

Under mit Ophold i Mecklenborg hos Godsbesidder Staudinger paa Rübsee ved Güstrow*) blev jeg

*) Over nogle landøkonomiske Iagttagelser fra Mecklenborg har Forf. i Slutningen af 1848 indsendt til Landhuush. Selskabet en Afhandling, som findes i nærværende Tidsskrifts 11te Binds 3die Hefte.

af ham gjort opmærksom paa Foranstaaende, som jeg her har meddeelt efter et Tidsskrift, udgivet af Storher-
tugdømmet Hessens landoekonomiske Forening, i hvilket
Tidsskrift Artiklen var optaget fra de af Landhuush.
Selskabet for Tyrol og Vorarlberg udgivne Forhandlinger.

Vi havde tidligere omtalt det Særsyn, at Ufrugt-
barhed netop sævanlig traf de kraftigste og bedst fødrede
Køer, hvilket jeg iagttog ei alene i Hr. Staudingers
Stald, men ogsaa medens jeg tidligere opholdt mig hos
Pastor Youlsen i Rørby ved Kallundborg. Det fore-
kom os derhos høist sandsynligt, at den angivne Aarsag
havde Rimelighed for sig, saameget mere, som i Almin-
delighed de kraftige stærkfødrede Køer ofte føde ualmin-
delig store Kalve, hvorved let den berørte Sprængning
af den indre Hud i det til Fosterleiet hørende Rør for-
aarsages. Hr. Staudinger havde netop et Par Ayr-
shire Køer, hvoraf den ene, „Marie,“ ikke havde fæl-
vet i omtrent et Aar, den anden „Eva“ ikke i 1½ Aar,
og dog vare begge ikke drægtige. Da han af denne
Race ønskede sit Tillæg saameget muligt, vilde han no-
dig sælge eller fede dem. En Tredie af holsteensk Race
blev derimod fedet. Saavel af egen Lyst som efter Hr.
Staudingers Ønske overværede jeg Slagtingen af sidst-
nævnte Ko, og det viste sig ganske rigtigt, at en fuld-
kommen Sammenvoren af Børmunden havde fundet Sted.
Et Forsøg med de tvende andre Køer blev nu besluttet.
Hr. Staudinger blev imidlertid syg og kun paa hans
udtryffelige Ønske og Opmuntring bestemte jeg mig før
at udføre Operationen, idet jeg nærede en let begribe-
lig Frygt for paa egen Haand at foretage samme. Ved

Operationen henholdt jeg mig ganske til de foran givne Regler, og har kun at tilføie, at samme med Lethed udførtes med „Marie,“ hvorimod den ved „Eva“ var temmelig besværlig og voldte efter Dyrets øiensynlige Uro mere Smerte, hvoraf jeg slutter, at Operationens Iværksættelse ved at observeres og foretages itide meget lettes.

Jeg har siden min Hjemkomst ikke havt Leilighed til at gjentage Forsøgene, og ønskede tillige først Underretning om Resultatet af ovennævnte tvende Operationer, der udførtes kun faa Uger før min Afreise. Ifølge sit Løfte har Hr. Staudinger desangaaende tilskrevet mig; af hans Brev tillader jeg mig her at anføre Følgende i Oversættelse:

„Først maa jeg meddele Dig, hvorledes det gik med de to Køer Eva og Marie. Begge vare strax blevne drægtige. Da Eva snart skulde til at kælte, blev den en Dag meget modfalden og tilsyneladende syg; det bedrede sig vel, men dog kunde jeg de paafølgende Dage ikke føle, om der var Liv i Kalven. Jeg skulde da just gjøre en lille Reise, var fraværende i 6 Dage, og ved min Hjemkomst var Eva død. Det viste sig, at den ved Operationen frembragte Åbning igjen var voret sammen, fordi den havde været for lille, saa at følgelig Fødselen umuligt kunde gaae for sig ene ved Naturens Hjælp. Efter Dyrlægens Udsagn skulde Fødselen imidlertid let og uden Fare have kunnet iværksættes ved et Snit i Bormunden. — Med Ængstelse saae jeg nu Tiden til Maries Kælvning at nærme sig, da den efter Eva er en af mine bedste Køer, som jeg

ikke vilde undvære for 150 Rbd. Men imod Forventning kælvede den ganske uden Hjælp, let og godt, hvad der glædede mig dobbelt, idet jeg allerede begyndte at nære Frygt for, at vor Methode med at faae Køerne drægtige vilde altid have deres Død til Følge og derfor være at ansee som uhensigtsmæssig, hvilket dog heldigviis blev en ganske ugrundet Frygt. Skulde Du altsaa i Dit Fædreland have gjort deslige Operationer, og et lignende Tilfælde som det med Eva forekomme, saa foretag strax med Kniven den anden Operation, for at det ikke skal gaae Dig ligesom det gif mig.“

Hensigten med de foretagne Operationer er altsaa virkelig opnaaet; at Udfaldet med den ene Ko mislykkes, bestyrker mig endmere i min foran udtalte Mening, at Besværligheden ved Operationen og Frygten for det heldige Udfald af samme betydeligt vil formindskes ved at Koens Ufrugtbarhed observeres og afhjælpes saa betids som muligt, og dette vil ikke falde vanskeligt, da Koen ved sin hyppige Parrelyst vil give Opfordring nok til at anstille Undersøgelse. Ogsaa er det nævnte Uheld en Spore til med Opmærksomhed at iagttage en saadan opereret Ko under Drægtigheden, for i Tide at overbevise sig om, at en gjentagen Operation er nødvendig.

Under de nuværende Coniuncturer turde muligviis Dvægbesætningen og deraf følgende Production egne sig til forsøget Opmærksomhed; ogsaa gjør Nyttens af en omhyggelig Røgt og Pleie sig mere og mere gjeldende, og er det, hvad jeg virkelig troer, en Kjendsgierning, at Ufrugtbarhed oftest vil findes blandt de

Individer af Besætningen, der ere kraftigt af Huld, vil det vist ikke være uden Interesse for Landmanden i mange Tilfælde at vide Midlet til at forebygge eller hæve Ufrugtbarhed hos Køerne. Enhver Landmand og Dvæggholder veed hvor ubehageligt det er, ofte at see sig nødt til at afhænde sin smukkeste og bedste Ko, ei at tale om det betydelige Tab, som tidt forårsages ved de mange overløbne Køer i en Besætning. At Køen „malker af Tandem“ er vel et sandt Ordsprog, men ikke mindre sandt er det, at ofte den største Forskjellighed finder Sted mellem Udbyttet af Køer paa lige Foder og af tilsyneladende lige Bygning og Størrelse. Ligesaa vist som det bliver enhver Dvæggholders egen velforstaaede Interesse at kjende og forskaffe sig saadanne Køer, som give det størst mulige Udbytte, ligesaa vigtigt maa det være ham, at ikke en saadan Ko om et eller faa Aar bliver ubrugbar. Ofte har jeg hørt Beklagelser over derved forårsaget Tab og Ulempe, og det skulde glæde mig, om Foranførte kunde bidrage til at afhjælpe samme.

Da de udførte Forsøg nu kunne støtte sig paa Kjendsgjerninger, og en saadan Gjenstand forekom mig at maatte have almindelig Interesse, har jeg ikke taget i Betænkning at offentliggjøre samme.

Lille Antvorskov ved Slagelse, d. 21de Januar 1850.

N. C. Westergaard.

Kølsforvalter.